

Gazet'a ese de 2 ori: Joi'a si Duminec'a, F'oi'a, candu concedu ajutoriale. — Pretiulu: pe 1 anu 10 fl., pe 1/4 3 fl. v. a. Tieri esterne 12 fl. v. a. pe unu anu séu 2 1/3 galbini mon. sunatória.

Anulu XXXVI.

Se prenumera la postele c. si r., si pe la DD. corespondenti. — Pentru serie 6' cr. Tacs'a timbrala a 30 cr. de fiacare publicare.

Nr. 47.

Brasiovu 29/17 Iuniu

1873.

Invitamu la prenumeratiune
pe

„Gazet'a Transilvaniei“

cu conditionile de mai susu, roganu pe DD. spriginitori cá se binevoiesca a grabi si cu tramiterea rafuelei. —

DD. corespondenti zelosi si devotatii intelligenti romani suntu rogati a continua cu succursulu apromisu, cu fetulu ingenialoru lor. —

Brasiovu 28 Iuniu n. 1873.

Aici incepura examinile annuali la scolele romane si sase. Probele annuali atragu pe cei ce se interesza de progressulu tenerimei intru invetiaturi la numerosa cercetare, care la sasi nu pre lasa de doritu neci odata. Ceea ce ne pasa mai multu e indiferentismulu, ce domina la romani in privinti'a acesta pe mai multe locuri si totusi nemica nu e mai animatoriu si mai impintinatoriu pentru tenerimea studiosa, decatu numeros'a presentia a publiculu la examine, unde cá in jocurile olympice i se ofera occasiunea a excella si emula intre olalta dupa diliginti'a si talentele desfasiurate sub decursulu anulului. Neci unu midiulocu nu e mai animatoriu la cultura decatu emulatiunea, si acesta avemu obligatiune a o nutri sub decursulu intregulu anu, ér' apoi la secerisiu a i face onorea si cu fienti'a de facia a publiculu interesatu, redicandui valoarea prin aplause.

Dela diet'a din Pest'a n'avemu a inregistra nemic'a nationale, ca-ce natiunile cá atari nu suntu reprezentate in ea. Bugetulu se totu desbate, fondulu dispositiunii de 200,000 fl. inca se primi fara dificultate, semnu ca acel'a are menire placuta maghiarilor. In sied. din 25 Iuniu Adamu Lazaru interpela pe min. de justitia, ca cumu sta cu proiectulu de lege pentru regularea possessiunei Branului si a Selistei si se casedie judecat'a, ce o facu tribunalulu din Brasiovu pana a nu esi legea.

Min. justitiei Pauler respunde, ca la tomna va presentá proiectulu; ér' judecat'a tribunalulu din Brasiovu se póte atacá numai pe calea instantieloru ulteriori judecatoresci; ér' deca se voru plange respectivii in contra tribunalulu de Brasiovu, ca a lucratu fora competintia, elu va examina caus'a si o va decide dupa lege. Desbaterile bugetulu ajunsera pana la min. de finantie.

In sied. din 23 la extraordinariu s'a stersu rubric'a de 6000 din venitululu dupa contractu alu Naseudeniloru, pentruca nu se recunosce contractulu pana ce se va examina. Dr. Hodosiu face motiune cá se se adauga érasei acestu postu, de órece contractulu e fapta complinita si legale. Ioachimu M. sprijinesce pe Hodosiu cerendu a nu se mai trage la indoiéla acelu contractu; in fine inse nu se primisce, ci se va alege o comisiune, care se examine tota caus'a. Acuisitiune! —

Caus'a croata inca totu nu e aplanata, nationalii nu se invoiescu cu concessiunile deputatiunii regnicolarie si totu ce va face va fi ér' numai unu provisoriu pana la diet'a croatii, care cu greu va accepta umilire.

Crisea de bani si de creditu ocupa multu pe coticari, cari siliescu, cá se se traga si banc'a nationale in confusiune fabricandu bancnote cá ale l. Kossuth, ér' argintulu selu moneteze si selu impar-

tiésca la coticari séu intreprindietori. Si ajutoriu dela statu ceru coticarii si bursierii, inse protestéza totu civile, cá tesaurulu statulu se nu se expuna pentru coticarii bursieri, chiaru si cu pericolulu de a perde partea de datorie. Hei! trebuie se urmeze ceva, ca Rothschild are natura de paenjine, si nu si a retrasu elu creditulu dela coticari, din care cauza s'a si ivitu crisea lor, de flori de cucu, ci prospectulu din aliantiele ce se vedu cá inchiate, l'au facutu se -si asecuré plutonismulu.

Scólele amestecate confessionali in congressulu archidiecesanu din Blasiu.

Acesta cestiune interesanta s'a tractatu nu numai in conversatiuni private, ci ea s'a luat in discussiune speciale in comisiunea de 6, care apoi in a patr'a siedintia a congressulu esi cu propunere motivata care contineca ca: congressulu se -si manifeste dorinti'a sa de a se infientiá scole romanesce comune ambeloru confessiuni in tote acele comune politice, in care romanii suntu desbinati, rupti si invrasmasiti in doue confessiuni; spre acestu scopu se se invite vener. ordinariatu metropolitanu greco-catolicu a se pune in corespondentia amicabile cu vener. ordinariatu metropolitanu greco-resaritenu orthodoxu dela Sibiiu, cu atatu mai vertosu, ca-ci precumu vedemu din actele sinodulu sibiianu dela 1872, acelasiu la propunerea protopopulu Ioanu Ratiu dela Hatiegu inca luase unu asemenea conclusu. Asiá congres. din Blasiu inca adoptá propunerea comisiunei sale de siese. Dér' fiendu-ca presidiulu sinodulu greco-resaritenu orthodoxu dela Sibiiu tinentu de archimandritulu Nicolae Popi'a, in respunsulu seu ce a datu in acesta cauza catra acelasiu sinodu, accusase pre ordinariatele greco-catolice de rea vointia si de tententie antinationali, s'a cititu aliniatulu intregu din carticie'a in care se cuprindu actele sinodulu sibiianu, de aici se escá una discussiune animata, care la inceputu amenintiá se devina violenta. In acelea momente cerendu cuventu vice-presedentele congressulu, deduse mai antaiu istori'a incercariloru cate se facusera in acesta directiune mai vertosu dela a. 1861 incóce, si se provocá între altele la epistol'a episcopulu Andreiu br. de Siagun'a din 21 Maiu 1861 nr. 420 adresata metropolitanulu Alessandru St. Siuluti. In acea epistola ordinariatul greco-resaritenu orthodoxu tractase despre patru obiecte interconfessionali si anume: I. Despre cununiile amestecate. II. Despre treceri dela una confessiune la cealalta. III. Despre slusbele besericesci comune in casuri de necessitate, precumu ingropatiune, botezu. IV. Despre scólele amestecate. In catu pentru acestea, ordinariatul din Sibiiu isi coprindeca conditionile sale in trei puncte. La acetea ordinariatul din Blasiu respunde cu cerculariulu seu din 3/15 Iuniu, in care adoptá in genere tote patru punctele principali, specificate de catra celu dela Sibiiu, modificandu numai la pp. II et III unele conditioni in sensu cevasi mai liberale, ér' anume la p. IV despre scólele amestecate adópta opiniunea ordinariatulu sibiianu intru totu coprinulu ei. Intre acestea vine ordinariatul episcopescu dela Lugosiu cu respunsulu seu din 2 Iuliu 1861 nr. 555 si respinge categoricu mai tote conditionile sibiiane, spunendu-i in tonu pre catu de naivu,

pre atatu si grosolanu, ca propunerile Sibiiulu ar procede numai din intentiune propagandistica ascunsa, ca cu asemenea mesuri ur'a religioasa nu se póte esterminá, ca resaritenu se primésca dogm'a despre primatulu Romei, si atunci tote voru fi bune. Totu camu in acestu sensu respunde si capitulu dedatu Lugosiu 28 Iuliu 1861. Aici se cuvine a insemná, ca pe atunci ur'a, urgi'a si proselitismulu religiosu in Banatu ajunse la culme, elu trecuse intr'unu feliu de nebunia, in morbu epidemicu, carele in secululu nostru nu se prea arata mai nicairi in Europ'a; apoi este unu adeveru cunoscutu de multu, ca nici una ur'a si urgia nu este cá ur'a si urgi'a religioasa; preste acesta, ur'a si turbarea religioasa este cu atatu mai intensiva, cu catu punctele de differentia dogmatica suntu mai pucine; asiá d. e. la mohamedani între Sunniti si Siiti, carii se omóra unii pre altii cá lei si cá tigrii.

Ordinariatul dela Gherl'a respunsese in 29 Iuliu 1861 dicundu, ca tote acestea cestiuni s'ar' tiené de sinodulu provinciale. Dela Oradea nu am vediutu nici unu respunsu din acele tempuri.

In fine vice-presedentele congressulu dela Blasiu scóse si unu esemplariu tiparitu alu cerculariulu episcopescu ddo Sibiiu 26 Augustu 1862 nr. consist. 657 subscrisu: Episcopu Andreiu baronu de Siaguna m. p. si sigillulu episcopescu alaturatu. Ori-cine va citi cu luare amente acelu cerculariu lungu si prea interesante, va cunosce limpede, ca tote incercarile din anulu 1861 in cestiunile susu atense, si anume in cestiunea scóleloru amestecate au avutu de scopu numai castigarea de tempu pana la unu momentu bine venitu, in care se se declare rotundu, precum se face in acelu cerculariu ca scólele interconfessionali commune suntu impossibili, pentru ca suntu incompatibili cu autonomi'a besericesca. Asiá dér' sta in voi'a ori-cui a -si mai incercá noroculu, dér' acestu cerculariu se -lu aiba de inaintea sa, nu atatu pentru ca elu a emanatu dela cutare consistoriu séu episcopu, ci pentru rationamentulu, pentru argumentele care se aducu in contra scóleloru amestecate, si care suntu la loculoru, indata ce este vob'a de scóle confessionali *). In aceeasi lunaalui Augustu 1862 s'au fostu tramisu dela Zlatn'a din munti nesce proiecte de scóle amestecate, séu mai bene, nationali romanesce, cu rogare cá cestiunea acesta se fia pertractata in adunarea generala a asociatiunei; dér' presedentele asociatiunei chiamá a dóu'a di demaneti'a pe secretariulu I si -i dise: „Te invitú cá se descoperi acelor membrii carii voiescu se aduca acesta cauza in desbatere, ca de nu se voru retrage, voi fi silitu a le luá cuventulu si a redicá siedinti'a, ca-ci acesta nu este treb'a asociatiunei.“ Asiá s'a intemplatú, ca acelea acte din munti nici nu s'au trecutu in registrele asociatiunei, ci ele se afla pana in diu'a de astedi in mani private.

Se nu ascundemu miti'a in sacu, ca totu i se vedu unghiile, se ne marturisimu curatu unii alto'r'a, ca necumu noi, dér' nici alte popóra conlocuitorie cu noi inca nici pe departe nu suntu matore pentru scóle amestecate. Pentruce n'au maghiarii catholici si maghiarii calvini scóle amestecate, pentru ce nu le au nici sasi-nemti luterani cu nemtii catholici? Se nu traimu in fantasii, se nu credemu

*) Cerculariulu acest'a se publicase si in Gazet'a Transilvaniei in lun'a lui Martiu 1868.

